

СЕКЦІЯ 4

ІННОВАЦІЙНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

УДК 336.71:004.8:005.52

Крупка М. І.

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Котур А. Б.

*аспірант кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка*

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКІВ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Вступ. Сучасний розвиток фінансового сектору характеризується активним впровадженням цифрових технологій, що зумовлює трансформацію традиційних підходів до управління банківською діяльністю. Цифровізація фінансових послуг, розвиток фінансових технологій (FinTech), використання великих даних, алгоритмів машинного навчання та штучного інтелекту відкривають нові можливості для підвищення ефективності управління кредитними портфелями банків.

В умовах цифрової економіки ефективно управління кредитним портфелем потребує використання сучасних інтелектуальних систем аналізу даних, автоматизації процесів кредитування та впровадження інноваційних методів оцінювання кредитних ризиків. Кредитний портфель є одним із ключових елементів банківської діяльності, оскільки формує основну частину доходів банківських установ та водночас пов'язаний із високим рівнем ризику. Зростання частки проблемних кредитів, економічна нестабільність, посилення конкуренції на фінансовому ринку та розвиток цифрових технологій зумовлюють необхідність інтелектуалізації систем управління кредитним портфелем банків. Це передбачає інтеграцію сучасних інформаційно-аналітичних технологій у процеси прийняття управлінських рішень, завдяки чому підвищується точність оцінювання кредитних ризиків та забезпечується фінансова стійкість банківської системи.

Мета роботи – дослідження особливостей інтелектуалізації систем управління кредитним портфелем банків у цифровій економіці та визначення ключових напрямів використання сучасних цифрових технологій для підвищення ефективності управління кредитними ризиками.

Основна частина. Інтелектуалізація систем управління кредитним портфелем банків передбачає інтеграцію сучасних цифрових технологій, інформаційно-аналітичних систем та інтелектуальних алгоритмів у процеси аналізу кредитних ризиків, оцінювання кредитоспроможності позичальників і формування оптимальної структури кредитного портфеля. У сучасних умовах цифрової трансформації економіки банківські установи активно впроваджують інноваційні технології опрацювання і аналізу даних, підвищуючи в такий спосіб точність управлінських рішень та одночасно знижуючи рівень кредитних ризиків. Як зазначає А. Олійник [1], ефективно управління кредитними ризиками із застосуванням комплексних методів оцінювання можливих втрат від кредитних операцій та використанням сучасних моделей прогнозування ризиків сприяє зміцненню стабільності банківської діяльності.

Одним із ключових напрямів інтелектуалізації систем управління кредитним портфелем банків є використання технологій Big Data, які надають банкам змогу здійснювати аналіз значних масивів фінансової та поведінкової інформації про клієнтів. Застосування технологій великих даних забезпечує можливість обробки інформації про транзакційну активність клієнтів, їх кредитну історію, фінансові показники, а також зовнішні економічні фактори, сприяючи формуванню більш точних оцінок кредитоспроможності позичальників та прогнозуванню можливих ризиків під час кредитування. На думку вітчизняних вчених [2], впровадження сучасних інформаційно-аналітичних систем у банківську практику забезпечує якісне оцінювання кредитного ризику та мінімізує обсяги проблемної заборгованості.

Водночас важливим інструментом інтелектуалізації банківських систем є використання штучного інтелекту та алгоритмів машинного навчання, покликаних автоматизувати процеси аналізу кредитних ризиків і прогнозування фінансової поведінки позичальників. Алгоритми машинного навчання можуть аналізувати великі обсяги фінансових даних, виявляти закономірності у поведінці клієнтів та визначати ймовірність дефолту позичальників. Вони сприяють ефективній оцінці кредитних ризиків, оптимізації структури кредитного портфеля та підвищують якість кредитних рішень. Застосування інтелектуальних алгоритмів також сприяє автоматизації процесів кредитного скорингу, що значно скорочує час опрацювання кредитних заявок та підвищує оперативність прийняття рішень.

До того ж інтелектуалізація систем управління кредитним портфелем банків передбачає розвиток цифрових платформ кредитування, які забезпечують інтеграцію банківських послуг із сучасними фінансовими технологіями. Цифрові платформи допомагають банкам надавати кредитні послуги дистанційно, використовуючи онлайн-сервіси, мобільні застосунки та електронні канали обслуговування клієнтів. Це сприяє підвищенню доступності фінансових ресурсів для клієнтів та розширенню можливостей кредитування. Як зазначає І. Шалигіна [3], у сучасних умовах економічної нестабільності ефективно формування кредитного портфеля потребує використання нових цифрових інструментів управління кредитними операціями, що забезпечує оптимальне поєднання прибутковості та рівня ризику.

Важливим елементом інтелектуалізації систем управління кредитним портфелем банків є впровадження систем раннього виявлення кредитних ризиків (Early Warning Systems). Функціонування таких систем спрямоване на здійснення постійного моніторингу фінансового стану позичальників та оперативне реагування на коливання їхньої платоспроможності. Системи раннього попередження ґрунтуються на аналізі фінансових показників клієнтів, їх транзакційної активності, макроекономічних факторів та інших показників, що можуть свідчити про можливі ризики невиконання кредитних зобов'язань. Н. Шевченко та М. Копитко [4] наголошують, що розвиток систем моніторингу кредитних ризиків є важливим чинником забезпечення фінансової безпеки банків та підвищення ефективності управління кредитною діяльністю в умовах економічної нестабільності.

На наш погляд, інтелектуалізація систем управління кредитним портфелем банків передбачає комплексне використання сучасних цифрових технологій, аналітичних інструментів та автоматизованих систем управління ризиками. Інтеграція технологій Big Data, штучного інтелекту, цифрових платформ кредитування та систем раннього виявлення ризиків підвищує ефективність управління кредит-

ними операціями, зменшує частку проблемних кредитів та покращує фінансову стійкість банківської системи в умовах цифрової економіки.

Висновки. Інтелектуалізація систем управління кредитним портфелем банків є важливим напрямом розвитку банківської діяльності в умовах цифрової трансформації економіки. Застосування цифрових технологій, зокрема Big Data, штучного інтелекту, алгоритмів машинного навчання та цифрових платформ кредитування, забезпечує підвищення ефективності управління кредитними ризиками та оптимізацію структури кредитного портфеля. Впровадження інтелектуальних систем аналізу даних сприяє автоматизації процесів кредитування, підвищує точність оцінювання кредитоспроможності позичальників та надає банкам змогу більш ефективно прогнозувати можливі ризики кредитної діяльності. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення економіко-математичних моделей оптимізації кредитного портфеля банків із використанням алгоритмів машинного навчання та сучасних аналітичних систем управління ризиками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Олійник А. Оцінка втрат від кредитного ризику та моделювання ризику ліквідності банку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 3. С. 323–328. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-294-3-53>
2. Другова О., Клепікова С., Романів В. Оцінка кредитного ризику у фінансовій діяльності банку. *Причорноморські економічні студії*. 2021. № 63. С. 118–123. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.63-18>
3. Шалигіна І. Кредитний портфель українських банків під час війни: ефективне формування та мінімізація ризиків. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2(49). С. 186–194. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-29>
4. Шевченко Н., Копитко М. Проблеми управління ризиками і кредитною безпекою банків в умовах війни та економічної нестабільності. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2024. № 76. С. 287–294. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-76-287-294>

УДК 330.1:336.7

Андрушак Г. С.

здобувач третього рівня вищої освіти

Львівського національного університету імені Івана Франка

Науковий керівник: Крупка М. І.

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту

Львівського національного університету імені Івана Франка

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ В УКРАЇНІ

Вступ. Українська економічна суверенність перебуває в умовах випробувань на життєздатність та спроможність формувати, підтримувати й розвивати системи функціонування суспільства. В умовах воєнного стану виникла стратегічна потреба